

PER AANGETEKENDE POST AAN:

ING Groep N.V.
t.a.v. Steven van Rijswijk
Bijlmerdreef 106
1102 CT Amsterdam
Nederland

en

ING Bank N.V.
t.a.v. Steven van Rijswijk
Bijlmerdreef 106
1102 CT Amsterdam
Nederland

Onderwerp: Laatste kans om een klimaatzaak te voorkomen

16 januari 2025

Geachte Steven van Rijswijk,

Op 19 januari 2024 is ING door Milieudefensie aansprakelijk gesteld voor zijn gebrekkige klimaatbeleid.ⁱ In de kern verwijt Milieudefensie ING dat het klimaatbeleid van ING in strijd is met zijn juridische verantwoordelijkheid onder artikel 6:162 lid 2 BW, omdat het klimaatbeleid leidt tot een hoeveelheid broeikasgasuitstoot die de 1,5°C-doelstelling van het klimaatakkoord van Parijs ondermijnt.

Bij brief van 13 februari 2024 heeft ING aangegeven dat zij de vorderingen van Milieudefensie naast zich neerlegt.ⁱⁱ Op zijn website stelt ING: "We hebben vertrouwen in onze aanpak voor klimaatactie en als het nodig is zullen we die ook in de rechtszaal uitleggen."ⁱⁱⁱ ING lijkt aan te sturen op een rechtszaak. Milieudefensie staat dan ook aan de vooravond van het uitbrengen van een dagvaarding, die zij gedurende het afgelopen jaar heeft voorbereid.

In deze brief blikt Milieudefensie terug op de stappen die ING het afgelopen jaar

(niet) gezet heeft (sectie 1) en bespreken we de uitspraak van het hof in de klimaatzaak tussen Milieudefensie en Shell van 12 november 2024 (sectie 2). In het licht van deze ontwikkelingen heeft Milieudefensie haar eisen aangescherpt (sectie 3 en bijlage 1). Milieudefensie geeft ING middels deze brief een laatste kans om deze klimaatzaak te voorkomen (sectie 4). Gaat ING hier niet uiterlijk op 20 februari 2025 op in, dan zal Milieudefensie de dagvaarding spoedig hierna laten betekenen. Als laatste doen wij alvast een voorstel voor hoe, mocht het zover komen, we het juridische proces hierna zo efficiënt mogelijk kunnen inrichten (bijlage 2).

1. HET AFGELOPEN JAAR

Het afgelopen jaar was het warmste jaar ooit gemeten.^{iv} “This is climate breakdown in real time. We must exit this road to ruin and we have no time to lose,” zei de secretaris-generaal van de Verenigde Naties tijdens zijn nieuwjaarstoespraak.^v Want wereldwijd voelen mensen al de impact. “Mensen overal ter wereld worden geconfronteerd met recordbrekende bedreigingen voor hun welzijn, gezondheid en overlevingskansen door het snel veranderende klimaat,” schreef The Lancet Countdown in zijn jaarlijkse rapport over de impact van de klimaatcrisis op mensenlevens en gezondheid.^{vi} In oktober overleden in Spanje meer dan 200 mensen door heftige overstromingen. En in Nigeria en Niger kwamen zeker 800 mensen om het leven en zijn ruim 1,5 miljoen mensen op de vlucht gedreven door verwoestende regens in diezelfde tijd.^{vii} Onderzoekers schatten dat de schade veroorzaakt door de klimaatcrisis in de vorm van extreem weer de afgelopen twintig jaar 16 miljoen dollar per uur heeft gekost. Deze kostenpost komt het hardste aan bij de wereldbewoners met de laagste inkomens.^{viii}

Ondanks dat de gevaren van klimaatverandering keer op keer bevestigd werden het afgelopen jaar, veranderde ING niet van koers. Uit ING’s jaarverslag in maart bleek dat ING in 2023 meer geld in olie- en gasbedrijven stak dan tot dan toe bekend: maar liefst 29,5 miljard euro.^{ix} Uit onderzoek van de Eerlijke Geldwijzer bleek dat dit zelfs méér is dan in 2016, net na het klimaatakkoord van Parijs.^x Ook bleek de door ING gefinancierde uitstoot velen malen hoger dan ING tot dan toe rapporteerde: 264 megaton broeikasgassen, dit is meer dan anderhalf keer de uitstoot van heel Nederland.^{xi}

Hoewel er dus urgente reden is om ING's klimaatbeleid te verbeteren, bewoog ING in een slakkentempo het afgelopen jaar. In september kondigde ING bijvoorbeeld aan om niet meer zogenaamde 'pure play' bedrijven te financieren. Dit zijn fossiele bedrijven die zich enkel en alleen bezig houden met het zoeken naar en oppompen van olie en gas. Maar, zoals u zelf ook toegeeft, vallen verreweg de meeste olie- en gasbedrijven die u financiert hier niet onder. Oliereuzen zoals ExxonMobil en BP blijft u toch nog financieren.^{xii}

2. UITSpraak VAN HET HOF IN KLIMAATZAak TEGEN SHELL

Het zal u en uw advocaten niet ontgaan zijn: op 12 november 2024 was de uitspraak van het hof in de klimaatzaak tussen Shell en Milieudefensie.^{xiii} Deze uitspraak bevat rechtsoverwegingen over de juridische verantwoordelijkheid van ondernemingen in het algemeen en is daarmee ook relevant voor ING. De uitspraak bevestigt de verplichting van ondernemingen om hun uitstoot te verminderen. Door deze uitspraak kan over onder andere het volgende geen twijfel meer bestaan:

- Klimaatverandering is het grootste probleem van deze tijd, waarvan het gevaar zo groot is dat het op diverse plaatsen op aarde levensbedreigend kan zijn en op vele andere plaatsen het bestaan van mens en dier ingrijpend en in negatieve zin zal gaan beïnvloeden.^{xiv}
- Bescherming tegen gevaarlijke klimaatverandering is een mensenrecht.^{xv} Ook ING is verplicht dit mensenrecht te beschermen, omdat internationale mensenrechten en 'soft-law' (zoals de UNGP en de OESO-richtlijnen) doorwerken in de juridische verantwoordelijkheid van ING onder artikel 6:162 lid 2 BW.^{xvi}
- Grote bedrijven die het klimaatprobleem medeveroorzaken en een bijdrage kunnen leveren aan het tegengaan hiervan hebben een zorgplicht. Zij moeten een passende bijdrage leveren aan de klimaatdoelen van het Parijsakkoord door het reduceren van hun uitstoot, inclusief scope 3.^{xvii} Voor ING betekent dit dat al zijn uitstoot, inclusief de door ING gefinancierde en gefaciliteerde emissies, de eigen verantwoordelijkheid van ING is.^{xviii}
- Investerings in nieuwe olie- en gasvelden kunnen op gespannen voet staan met het klimaatakkoord van Parijs.^{xix} Deze investeringen zijn gevaarlijk omdat ze leiden tot een verdere "carbon lock-in", terwijl het winnen van de bestaande

olie- en gasvelden al leidt tot uitputting van het nog beschikbare koolstofbudget.^{xx} ING financiert nog steeds bedrijven die nieuwe olie- en gasvelden aanboren.

- De maatregelen die de Europese en Nederlandse wetgever hebben genomen om broeikasgasuitstoot te reduceren, zijn niet uitputtend.^{xxi} Dit betekent dat ook de juridische verantwoordelijkheid van ING verder kan gaan dan dat waartoe ING reeds is gehouden op grond van (klimaat)wetgeving.^{xxii}

Deze vaststellingen van het hof vormen een stevige basis voor toekomstige klimaatzaken tegen bedrijven, waaronder Milieudefensie's klimaatzaak tegen ING.

3. AANGESCHERPTE EISEN

Het hof heeft ook toegelicht waarom het Shell niet verplichtte om zijn uitstoot met 45% te verminderen, zoals Milieudefensie had gevorderd. Volgens het hof is dit percentage niet goed toepasbaar op Shell, omdat deze 45% een gemiddeld benodigde emissiereductie wereldwijd is en geen rekening houdt met mogelijke verschillen tussen sectoren. Milieudefensie deelt deze opvatting van het hof niet, omdat aansluiten bij het mondiaal gemiddelde de meest rechtvaardige en passende aanpak is voor een grote uitstoter zoals Shell (of ING). Toch houdt Milieudefensie graag rekening met de toelichting van het hof en heeft hierom de vorderingen, zoals genoemd in de aansprakelijkstelling van 19 januari 2024, aangescherpt. De aangepaste eisen vindt u in **Bijlage 1** en kunnen als volgt kort worden samengevat:

- 1. ING halveert zijn totale uitstoot in 2030 en vermindert zijn uitstoot verder in de jaren erna in lijn met de wetenschap.**
- 2. ING vermindert zijn uitstoot in 9 vervuilende sectoren die ING financiert, zoals staal en luchtvaart, in lijn met reductiepaden van het NZE-scenario van het Internationaal Energieagentschap.**
- 3. ING stopt met financieren van bedrijven die nieuwe olie- en gasprojecten starten.**
- 4. ING vraagt een goed klimaatplan van alle grote bedrijven die ING financiert.**

Zoals u ziet, is als vordering toegevoegd dat ING zijn gefinancierde en gefaciliteerde uitstoot (ook) *per sector* vermindert, in lijn met het *Net Zero Emissions by 2050* (NZE)

scenario van het Internationaal Energieagentschap (IEA). Op deze manier houdt Milieudefensie er rekening mee dat de vermindering van uitstoot voor verschillende sectoren anders kan zijn.

Hiernaast overweegt Milieudefensie nog de vorderingen te versterken met een dwangsom.

Deze aangescherpte vorderingen sluiten nauwgezet aan bij onder andere:

Het VN klimaatverdrag (1992), het klimaatakkoord van Parijs (2015) en het klimaatpact van Glasgow (2021). Hierin hebben vrijwel alle landen ter wereld afgesproken dat zij zich zullen inspannen de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C. Rijke Westerse landen en hun economieën moeten het voortouw nemen. Ook bedrijven en financiële instellingen worden opgeroepen bij te dragen aan emissiereducties.

Het VN klimaatpanel (IPCC). De klimaatwetenschappers van dit panel hebben berekend dat, als we 50% kans willen hebben om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C, de wereldwijde CO₂-uitstoot gemiddeld met 48% moet verminderen in 2030 ten opzichte van 2019.

Het VN milieuprogramma (UNEP), VN Race to Zero-initiatief en de VN expertgroep voor net zero-toezeggingen (UN HLEG). Al lange tijd wordt erkend dat bedrijven een verantwoordelijkheid hebben om klimaatverandering tegen te gaan, ook financiële instellingen als ING. Deze initiatieven maken duidelijk dat veel bedrijven nog lang niet genoeg doen en dat voor veel Westerse bedrijven een halvering van uitstoot in 2030 het uitgangspunt moet zijn.

Het Internationaal Energieagentschap (IEA). Het IEA NZE-scenario berekent hoeveel uitstoot vervuilende sectoren in de economie moeten verminderen, en hoe snel olie en gas uitgefaseerd moeten worden, als we 50% kans willen hebben om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C. Het IEA geeft aan dat nieuwe upstream olie- en gasprojecten, kolenmijnen en kolencentrales niet passen binnen het NZE-scenario. ^{xxiii} Wetgeving voor banken, toezichthouders en de bancaire sector zoeken al aansluiting bij dit scenario. Ook ING geeft aan dit scenario de voorkeur boven andere scenario's.

De Europese 'anti-wegkijkwet' (CSDDD) en de OESO-richtlijnen. Deze kaders stellen dat grote bedrijven zoals ING de verantwoordelijkheid hebben om klimaatbeleid te voeren dat in overeenstemming is met het 1,5°C-doel van het klimaatakkoord van Parijs. Dit betekent onder andere dat grote bedrijven zoals ING op wetenschap gebaseerde absolute emissiereductiedoelen moeten stellen voor scope 1, 2 en 3 (en wanneer relevant ook intensiteitsdoelen).

De uitspraak van het hof in de klimaatzaak tegen Shell. Zoals in sectie 2 uitgelegd bevestigt de uitspraak van het hof dat bedrijven hun uitstoot moeten verminderen en dat investeringen in nieuwe olie- en gasvelden op gespannen voet kunnen staan met het klimaatakkoord van Parijs.

In de Shellzaak was het hof kritisch op de effectiviteit van de vorderingen van Milieudefensie—ten onrechte, wat ons betreft. De redenering van het hof doorkruist vaste jurisprudentie van de Hoge Raad: een vordering moet een effectieve maatregel zijn tegen het (individuele) onrechtmatig handelen van de aangesproken partij, maar hoeft niet óók een effectieve maatregel te zijn voor het grote probleem dat ook nog door anderen wordt veroorzaakt. Deze vaste lijn van de Hoge Raad is ook goed te begrijpen, omdat anders de aangesproken partij onder zijn deelverantwoordelijkheid uit kan komen door de vinger naar anderen te wijzen.^{xxiv} De redenering van het hof is hierom juridisch niet houdbaar. Bovendien ging het in de Shell-zaak om specifieke omstandigheden van Shell als verhandelaar van fossiele brandstof, en zijn de omstandigheden van ING als bank weer anders. Milieudefensie verwacht daarom niet dat haar vorderingen in de ING-zaak zullen afstuiten op de redenering van het hof over de effectiviteit van de vorderingen in de Shell-zaak.

Samenvattend, de vorderingen van Milieudefensie weerspiegelen de meest passende invulling van de evidente verplichting van ING om een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering door het reduceren van zijn uitstoot. De aangescherpte vorderingen bieden maatwerk voor een Parijsconforme klimaataanpak van ING.

4. LAATSTE KANS OM EEN KLIMAATZAAK TE VOORKOMEN

Milieudefensie ziet rechtszaken als een laatste redmiddel. Het liefst zouden we willen dat ING de ernst van de klimaatcrisis, de grote verantwoordelijkheid van ING als

streebank en de duidelijke woorden van het hof in de klimaatzaak tegen Shell erkent en zelf zijn klimaatbeleid aanpast.

In deze brief hebben we de aangescherpte vorderingen van Milieudefensie voorgelegd. We hopen dat ING uit zichzelf bereid is hieraan te voldoen. We geven ING nog vijf weken om, naar aanleiding van de eerder genoemde ontwikkelingen en de aangepaste vorderingen, zijn klimaatbeleid aan te passen en daarmee een rechtszaak te voorkomen.

Mocht u hierover nog met ons in gesprek willen gaan, dan nodigen we u graag bij ons op kantoor uit op een van de volgende momenten:

- Dinsdag 18 februari om 10 uur
- Woensdag 19 februari om 14 uur

Milieudefensie hoort graag **uiterlijk 20 februari** schriftelijk of ING bereid is zijn klimaatbeleid aan te passen in lijn met deze eisen, waarbij ING schriftelijk een overtuigend voorstel doet voor de verdere concretisering en implementatie daarvan.

Hoort Milieudefensie niks van ING, legt ING de eisen naast zich neer of doet ING (naar Milieudefensie's oordeel) geen overtuigend voorstel? Dan zal Milieudefensie kort daarna overgaan tot dagvaarding.

Milieudefensie ziet de reactie van ING graag tegemoet.

Hoogachtend,

ook namens de 23.815 mensen die zich inmiddels al hebben aangemeld als mede-eiser in de klimaatzaak tegen ING,

Donald Pols
Directeur

Winnie Oussoren
Voorzitter Milieudefensie Jong

BIJLAGE 1. DE VOLLEDIGE AANGESCHERPTE EISEN VAN MILIEUDEFENSIE AAN ING

Milieudefensie verzoekt om bij vonnis, voor zoveel mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

Primair:

1. te bevelen:
  - (i) dat ING de jaarlijkse operationele, gefinancierde en gefaciliteerde CO₂-emissies (scope 1, 2 en 3) van de ING Groep zodanig vermindert of doet verminderen dat deze CO₂-emissies aan het eind van de jaren 2030, 2035, 2040 en 2050 in absolute zin ten minste zullen zijn verminderd met respectievelijk 48%, 65%, 80% en 99%, steeds in vergelijking met het niveau van het peiljaar 2019;
  - (ii) dat ING de jaarlijkse operationele, gefinancierde en gefaciliteerde CO₂-eq-emissies (scope 1, 2 en 3) van de ING Groep zodanig vermindert of doet verminderen dat deze CO₂-eq-emissies aan het eind van de jaren 2030, 2035, 2040 en 2050 in absolute zin ten minste zullen zijn verminderd met respectievelijk 43%, 60%, 69% en 84%, steeds in vergelijking met het niveau van het peiljaar 2019;

2. te bevelen dat ING de gefinancierde en gefaciliteerde CO₂-emissies van de ING Groep verbonden aan haar activiteiten in de navolgende (sub)sectoren, per (sub)sector, zodanig vermindert of doet verminderen dat deze CO₂-emissies aan het eind van de jaren 2030, 2035, 2040 en 2050 in absolute zin zullen zijn verminderd in overeenstemming met het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5°C, in lijn met ten minste de absolute reductiepercentages die volgen uit het Net Zero Emissions-scenario van het Internationaal Energie Agentschap, zoals genoemd in onderstaande tabel:*

Sector (percentages voor 'advanced economies')	Subsector (mondiale percentages)	Absolute reducties in CO ₂ t.o.v. 2022			
		2030	2035	2040	2050
Elektriciteit en warmte		-71,5%	-100%	-103,3%	-104,2%
Industrie		-30,1%	-55,7%	-76,1%	-97,7%
	Chemie	-13,5%	-36,1%	-60,8%	-96,6%
	IJzer en staal	-19,2%	-39,6%	-60,6%	-91,1%
	Cement	-21%	-44,5%	-63,8%	-96,7%

	Aluminium	-17,7%	-35,3%	-59,7%	-97%
Transport		-43,4%	-70,3%	-86,7%	-98,8%
	Wegtransport	-29,3%	-54,4%	-75%	-96%
	Luchtvaart	0%	-6,1%	-30%	-73,8%
	Scheepvaart	-18,7%	-42,1%	-63,4%	-86,9%
Gebouwen		-50,2%	-75,7%	-90,4%	-99,8%
	Residentiële gebouwen	-40,5%	-66,2%	-83,7%	-97,6%
	Commerciële gebouwen	-43,8%	-69,9%	-86%	-99,3%

3. te verklaren voor recht dat ING onrechtmatig handelt jegens Milieudefensie indien zij de gewogen gemiddelde fysieke emissie-intensiteiten van de activiteiten van de ING Groep in de in vordering 2 genoemde (sub)sectoren, per (sub)sector, aan het eind van de jaren 2030, 2035, 2040 en 2050, niet zodanig heeft verminderd of doen verminderen dat deze fysieke emissie-intensiteiten in overeenstemming zijn gebracht met het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5°C, in lijn met ten minste de fysieke emissie-intensiteiten en de (sub)sectorale koolstofbudgetten van het Net Zero Emissions-scenario van het Internationaal Energie Agentschap;
4. te bevelen dat ING de gewogen gemiddelde fysieke emissie-intensiteiten van de activiteiten van de ING Groep in ieder van de in vordering 2 genoemde (sub)sectoren, per (sub)sector, zodanig zal hebben verminderd of doen verminderen, dat deze fysieke emissie-intensiteiten aan het eind van de jaren 2030, 2035, 2040 en 2050 in overeenstemming zijn gebracht met het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5°C, in lijn met ten minste de fysieke emissie-intensiteiten en de (sub)sectorale koolstofbudgetten van het Net Zero Emissions-scenario van het Internationaal Energie Agentschap;
5. te bevelen:
  - (i) dat ING de gefinancierde en gefaciliteerde broeikasgasemissies van de ING Groep verbonden aan haar activiteiten in de fossiele sector – te weten de sector gevormd door ondernemingen die zich bezig houden met het zoeken, ontginnen, winnen, produceren, verwerken, distribueren en/of op de markt brengen van olie, kolen en/of gas – zodanig vermindert of doet verminderen dat deze emissies aan het eind van de

jaren 2030, 2035, 2040 en 2050 in absolute zin zullen zijn verminderd in overeenstemming met het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5°C, in lijn met ten minste de absolute reductiepercentages die volgen uit het Net Zero Emissions-scenario van het Internationaal Energie Agentschap, genoemd in onderstaande tabellen:*

- (a) voor wat betreft de gefinancierde en gefaciliteerde scope 1 en 2 CO₂-eq-emissies verbonden aan de activiteiten van de ING Groep in de fossiele sector:

Absolute emissiereducties in CO₂-eq ten opzichte van peiljaar 2022				
	2030	2035	2040	2050
Olie	-62,9%	-79,4%	-92,1%	-97,9%
Gas	-65%	-81,9%	-92,8%	-98,3%

- (b) voor wat betreft de gefinancierde en gefaciliteerde scope 3 CO₂-emissies verbonden aan de activiteiten van de ING Groep in de fossiele sector:

Absolute emissiereducties in CO₂ ten opzichte van peiljaar 2022				
	2030	2035	2040	2050
Kolen	-79,3%	-92,6%	-96%	-99,4%
Olie	-44,4%	-70,3%	-86,1%	-97,9%
Gas	-41,5%	-78,3%	-89,5%	-97,7%

- (ii) dat ING bewerkstelligt dat de ING Groep ten aanzien van ondernemingen in de fossiele sector:
- (a) binnen drie maanden na dagtekening van het vonnis stopt met nieuwe Financiering en Facilitering van iedere onderneming die nog betrokken is bij Nieuwe Fossiele Projecten, of waarvan een groepsmaatschappij van de groep waartoe de betreffende onderneming behoort nog betrokken is bij Nieuwe Fossiele Projecten; en
- (b) binnen twaalf maanden na dagtekening van het vonnis stopt met alle (bestaande en nieuwe) Financiering en Facilitering van iedere onderneming die nog betrokken is bij Nieuwe Fossiele Projecten, of waarvan een groepsmaatschappij van de groep waartoe de

betreffende onderneming behoort nog betrokken is bij Nieuwe Fossiele Projecten;

6. te bevelen dat ING bewerkstelligt dat de ING Groep bij haar grote zakelijke klanten jaarlijks een (geactualiseerd) klimaattransitieplan opvraagt, waarin deze klanten toelichten op welke wijze zij een bijdrage (zullen) leveren aan het bereiken van het mondiale doel van netto nul CO₂-emissies in 2050, dat gekwantificeerd inzicht biedt in de huidige scope 1, 2 en 3 CO₂(eq)-emissies van deze klanten en een gekwantificeerd inzicht biedt in hoe deze emissies zich zullen ontwikkelen voor de jaren 2030, 2035, 2040 en 2050, zowel in termen van absolute emissies als emissie-intensiteit;

Subsidiair:

7. te bevelen, als alternatief voor vorderingen 2 en 5(i)(b), dat ING de gefinancierde en gefaciliteerde CO₂-emissies van de ING Groep verbonden aan haar activiteiten in de (sub)sectoren als bedoeld in vorderingen 2 en 5(i)(b), per (sub)sector, zodanig vermindert of doet verminderen dat deze CO₂-emissies met ingang van 2023 jaarlijks in absolute zin zullen zijn verminderd in overeenstemming met het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5°C, in lijn met ten minste de (sub)sectorale jaarlijkse reductiepercentages (CAAGR), en voor zover beschikbaar de CAAGR voor 'advanced economies', van het Net Zero Emissions-scenario van het Internationaal Energie Agentschap, zoals die volgen uit de update van het World Energy Outlook-rapport uit het voorgaande jaar;

Zowel primair als subsidiair:

8. te bevelen dat ING de in vorderingen 1, 2, 5(i) en 7 genoemde verminderingen van de gefinancierde en gefaciliteerde emissies van de ING Groep, en de in vordering 4 genoemde verminderingen van de gewogen gemiddelde fysieke emissie-intensiteiten van de activiteiten van de ING Groep:
  - (i) afzonderlijk dient te bewerkstelligen voor de volgende categorieën activiteiten van de ING Groep:
    - (a) het voor eigen rekening en risico houden en/of beheren van leningen, financiële instrumenten en/of andere financiële activa;

- (b) het voor rekening en risico van derden houden en/of beheren van leningen, financiële instrumenten en/of andere financiële activa; en
    - (c) het faciliteren van transacties voor de uitgifte van kapitaalmarktinstrumenten;
  - (ii) vanaf ten minste de datum van het door Milieudefensie verzochte vonnis, zoveel als mogelijk lineair of sneller dient te bewerkstelligen;
9. te verklaren voor recht dat de in vordering 3 genoemde verminderingen van de gewogen gemiddelde fysieke emissie-intensiteiten van de activiteiten van de ING Groep:
- (i) afzonderlijk gelden voor ieder van de in vordering 8 onder (i) t/m (iii) genoemde categorieën activiteiten van de ING Groep;
  - (ii) vanaf ten minste de datum van het door Milieudefensie verzochte vonnis, zoveel als mogelijk lineair of sneller dienen te worden bewerkstelligd;

Meer subsidiair:

10. te verklaren voor recht dat ING onrechtmatig handelt jegens Milieudefensie indien ING:
- (i) de jaarlijkse broeikasgasemissies (scope 1, 2 en 3) van de ING Groep niet in absolute zin vermindert of doet verminderen in vergelijking met het niveau van het peiljaar 2019, in overeenstemming met het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5°C; en
  - (ii) de gewogen gemiddelde fysieke emissie-intensiteiten van de activiteiten van de ING Groep in de in vordering 2 genoemde (sub)sectoren, per (sub)sector, niet vermindert of doet verminderen, in overeenstemming met het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5°C;

Zowel primair als (meer) subsidiair:

11. ING te veroordelen tot betaling van de kosten van dit geding, inclusief het salaris van de advocaten en de verschotten, te vermeerderen met de nakosten op de voet van het liquidatietarief, een en ander te voldoen binnen

veertien dagen na dagtekening van het vonnis, en – voor het geval voldoening van de (na)kosten niet binnen de gestelde termijn plaatsvindt – te vermeerderen met de wettelijke rente over de (na)kosten te rekenen vanaf genoemde termijn voor voldoening; en

12. althans een zodanige beslissing te nemen als uw rechtbank geraden acht, daaronder mede begrepen het toewijzen van lagere reductiepercentages of hogere gewogen gemiddelde fysieke emissie-intensiteiten dan in dit petitum gevorderd, het toewijzen van een gedeelte van de in dit petitum geformuleerde nevenschikkende vorderingen, het aanpassen van een peiljaar voor de te realiseren vermindering van absolute emissies of het toewijzen van de vorderingen als een zwaarwegende inspanningsverplichting.

* De hier opgenomen tabellen (inclusief de daarin genoemde absolute reductiepercentages) zijn opgesteld door Milieudefensie op basis van de Extended Dataset behorend bij de World Energy Outlook 2023, het World Energy Outlook Special Report The Oil and Gas Industry in Net Zero Transitions 2023, alsmede de Net Zero Roadmap 2023 Update van het Internationaal Energie Agentschap.

BIJLAGE 2. ONTVANKELIJKHEIDSFASE VERSNELLEN?

Op basis van eerdere uitlatingen van ING houdt Milieudefensie er rekening mee dat ING het op een procedure zal laten aankomen. In deze procedure zal de rechter eerst bepalen of is voldaan aan de ontvankelijkheidseisen (en andere formele voorwaarden).^{xxv} Pas daarna kan het inhoudelijke debat beginnen. Milieudefensie ziet een gezamenlijk belang met ING om het inhoudelijke debat zo snel mogelijk te laten plaatsvinden en voorkomt dus graag een vertraging van het juridische proces door een discussie over de ontvankelijkheidseisen. Een dergelijke discussie is immers onnodig, nu zowel de rechtbank als het gerechtshof in de klimaatzaak tegen Shell hebben geoordeeld dat Milieudefensie kan opkomen voor het belang van de huidige en toekomstige generaties Nederlandse ingezetenen bij het beperken van de grote gevaren en risico's van klimaatverandering. Milieudefensie wil ING daarom in overweging geven zich, zodra de zaak is aangebracht, te refereren aan het oordeel van de rechtbank over de ontvankelijkheid van Milieudefensie. Zo kan een

uitwisseling van processtukken en mondelinge behandeling op dit punt worden overgeslagen en kan een inhoudelijk debat zo snel mogelijk beginnen.

ⁱ Milieudefensie, "Dit is onze brief aan ING" (19 januari 2024), <https://milieudefensie.nl/actueel/de-brief-van-milieudefensie-aan-ing>.

ⁱⁱ ING, "ING reageert op brief van Milieudefensie" (14 februari 2024), <https://nieuws.ing.nl/nl-NL/234713-ing-reageert-op-brief-van-milieudefensie>.

ⁱⁱⁱ ING, "Mogelijke klimaatzaak" (10 januari 2025), <https://www.ing.com/Sustainability/Climate-action/Mogelijke-klimaatzaak.htm>.

^{iv} Copernicus, "2024 is the first year to exceed 1.5°C above pre-industrial level" (10 januari 2025), <https://climate.copernicus.eu/copernicus-2024-first-year-exceed-15degc-above-pre-industrial-level>. Zie ook Financial Times, "World breaches 1.5C global warming target for first time in 2024" (10 januari 2025), <https://www.ft.com/content/fd914266-71bf-4317-9fdc-44b55acb52f6>.

^v Originele quote: "This is climate breakdown – in real time. We must exit this road to ruin – and we have no time to lose." António Guterres, "In New Year's Message, Guterres urges countries to drastically slash emissions and 'exit this road to ruin'" (30 december 2024), <https://news.un.org/en/story/2024/12/1158611>.

^{vi} Originele quote: "people all around the world are facing record-breaking threats to their wellbeing, health, and survival from the rapidly changing climate." Romanello et al, "The 2024 report of the *Lancet* Countdown on health and climate change: facing record-breaking threats from delayed action" (30 oktober 2024), [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(24\)01822-1/abstract](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(24)01822-1/abstract).

^{vii} La Moncloa, "Actualización de datos del Gobierno de España. Gestión de la crisis de la DANA" (4 januari 2025), <https://www.lamoncloa.gob.es/info-dana/paginas/2025/040125-datos-seguimiento-actuaciones-gobierno.aspx>. Climate Weather Attribution, "Climate change exacerbated heavy rainfall leading to large scale flooding in highly vulnerable communities in West Africa" (16 november 2024), <https://www.worldweatherattribution.org/climate-change-exacerbated-heavy-rainfall-leading-to-large-scale-flooding-in-highly-vulnerable-communities-in-west-africa/>.

^{viii} Guardian, "Climate crisis costing \$16m an hour in extreme weather damage, study estimates" (9 oktober 2024), <https://www.theguardian.com/environment/2023/oct/09/climate-crisis-cost-extreme-weather-damage-study>; The global costs of extreme weather that are attributable to climate change" (29 september 2023), <https://www.nature.com/articles/s41467-023-41888-1>.

^{ix} Dit cijfer (29,5 miljard euro) is een optelsom van de door ING gerapporteerde uitstandings voor upstream olie en gas (2,5 miljard), mid- en downstream olie en gas (14,6 miljard) en energy trading (12,4 miljard), zie ING, "Annual Report 2023" (7 maart 2024), pp46-47, <https://www.ing.com/Investors/Financial-performance/Annual-reports/2023.htm>.

^x Eerlijke Geldwijzer en Profundo, "Dutch financial institutions decarbonising their energy portfolios. Analysing financial flows to fossil fuels and renewable energy" (22 oktober 2024), p62, <https://eerlijkegeldwijzer.nl/nieuws/2024/financiele-sector-meer-dan-80-van-investeringen-in-energiesector-nog-altijd-naar-fossiel/>.

^{xi} Dit cijfer (264 megaton broeikasgassen) is een optelsom van de door ING gerapporteerde scope 1 en 2 gefinancierde uitstoot (57Mt) en scope 3 gefinancierde uitstoot (207Mt), zie ING, "Climate Progress Update 2024" (19 september 2024), p73, <https://www.ing.com/Newsroom/News/Five-things-to-know-from-our-Climate-Progress-Update-2024.htm>.

^{xii} ING, "ING gives update on climate action approach, accelerates efforts in client engagement" (19 september 2024), <https://www.ing.com/Newsroom/News/Press-releases/ING-gives-update-on-climate-action-approach-accelerates-efforts-in-client-engagement.htm>.

^{xiii} Gerechtshof Den Haag, *Shell Plc en Milieu & Mens v Milieudefensie et al* (12 november 2024), ECLI:NL:GHDHA:2024:2099, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:GHDHA:2024:2099>.

^{xiv} Rov. 7.25.

^{xv} Rov. 7.6 t/m 7.17.

^{xvi} Rov. 7.18 t/m 7.27.

^{xvii} Rov. 7.55, 7.57 en 7.67.

^{xviii} Rov. 7.99.

^{xix} Rov. 7.61.

---

^{xx} Rov. 7.58 t/m 7.60. Het gaat hierbij om een koolstofbudget waarbij er 50% kans is om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C.

^{xxi} Rov 7.53.

^{xxii} Rov. 7.57.

^{xxiii} "No new long-lead time upstream oil and gas projects are needed in the NZE Scenario, neither are new coal mines, mine extensions or new unabated coal plants." International Energy Agency, "Net Zero Roadmap A Global Pathway to Keep the 1.5 °C Goal in Reach" (26 september 2024), p16, <https://www.iea.org/reports/net-zero-roadmap-a-global-pathway-to-keep-the-15-0c-goal-in-reach>.

^{xxiv} Zie o.a. Hoge Raad, *Staat der Nederlanden v Stichting Urgenda* (20 december 2019), ECLI:NL:HR:2019:2006, rov. 5.7.7, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:HR:2019:2006> en Hoge Raad, *Stichting Brein v Ziggo BV en XS4ALL Internet BV* (13 november 2015), ECLI:NL:HR:2015:3307, rov. 4.1.1 t/m 4.4.3, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:HR:2015:3307>.

^{xxv} Artikel 1018c lid 5 Rv.